

Pašnodarbināto personu 2018. gada uzskaites īpatnības

«*Bilances*» konference 23.11.2018.

- 1) Mazliet statistikas
- 2) Izdevumu ierobežojums
- 3) Izmaiņas pamatlīdzekļu uzskaitē
- 4) Izmainīta gada ienākumu deklarācija
- 5) Pašnodarbināto VSAOI

Latvijas
Lauksaimniecības
universitāte

Inguna Leibus
LLU Finanšu un grāmatvedības institūts
e-pasts: inguna.leibus@llu.lv

Nodokļu maksātāji – juridiskas un fiziskas personas

Rādītājs	2017.g. 3.cet.		2017.g. 4.cet.		2018.g. 3.cet.	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Juridiskas personas, ieskaitot IK	232 668	65,5	229 870	65,1	222 757	63,9
Fiziskas personas	122 814	34,5	123 230	34,9	125 782	36,1
Kopā	355 482	100,0	353 100	100,0	348 539	100,0
t.sk. MUN maksātāji	45 046	12,7	45 352	12,8	43 759	12,6
t.sk. juridiskas personas	28 788	63,9	29 258	64,5	27 892	63,7
fiziskas personas	16 258	36,1	16 094	35,5	15 867	36,3

Pašnodarbinātie, kas maksā VSAOI	2017.g. 1.cet.	2017.g. 4.cet.	2018.g. 1.cet.
		8 522	11 451

Izmaiņas normatīvajos aktos

Likums «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» - grozījumi spēkā ar 1.01.2018.

- 19.12.2017. grozījumi MK 21.09.2010. noteikumos Nr. 899 “Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība”
- 24.07.2018. grozījumi IIN maksātāju grāmatvedībā
 - vienkāršā ieraksta grāmatvedībā – MK 20.03.2007. noteikumi Nr. 188 „Kārtība, kādā individuālie komersanti, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, kārtu grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā”;
 - divkāršā ieraksta grāmatvedībā – MK 8.05.2007. noteikumi Nr.301 “Noteikumi par individuālo komersantu finanšu pārskatiem”;
- MK 30.10.2018. noteikumi Nr. 662 “Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijām un to aizpildīšanas kārtību”.

Likums «Par valsts sociālo apdrošināšanu» - grozījumi spēkā ar 1.01.2018.

- grozījumi 25.10.2018., stājas spēkā 28.11.2018.

Izdevumu ierobežojums IIN likumā

papildināts IIN likuma 11.p. – spēkā ar 1.01.2018.

3.¹ Ar saimniecisko darbību saistītie izdevumi tiek piemēroti apmērā, kas **≤ 80% no fiziskās personas kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem.**

3.² izdevumos ir iekļaujami **pilnā apmērā***:

- 1) darba alga un darba devēja VSAOI, t.sk. solidaritātes nodoklis, par darbiniekiem;
- 2) nekustamā īpašuma nodoklis;
- 3) pamatlīdzekļu nolietojums;
- 4) kompensācijas īrniekiem par dzīvojamo telpu atbrīvošanu un īres līguma laušanu sakarā ar dzīvojamās telpas kapitālremontu vai telpu pārbūvi ...

3.³ ... izdevumu **ierobežojumu nepiemēro**:

- par pirmo taksācijas gadu, kurā reģistrēta saimnieciskā darbība, par nākamo taksācijas gadu,
- gadu, kurā izbeigta saimnieciskā darbība vai pabeigts likvidācijas process.

3.⁴ ... izdevumu ierobežojuma noteikšanai **ieņēmumos tiek ņemtas vērā arī subsīdijas** (valsts atbalsts lauksaimniecībai vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai).

Izdevumu uzskaitē vienkāršā ieraksta grāmatvedībā

MK 20.03.2007. not. Nr. 188 „Kārtība, kādā individuālie komersanti, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, kārtā grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā”

≤ 2017.g.	no 2018.g.	Pašnodarbinātā VSAOI - izmaksās
19. aile "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaim- niecisko ražošanu	19. aile "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, iekļaujami pilnā apmērā"	Ja gūst ienākumu tikai no: •lauksaimniecības •iekšējo ūdeņu zivsaimniecības •lauku tūrisma
	19.1 aile "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, iekļaujami ierobežotā apmērā"	X
20. aile "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem	20. aile "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, iekļaujami pilnā apmērā"	Ja ienākumi no citiem darbības veidiem, t.sk. arī no lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku tūrisma
	20.1 aile "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, iekļaujami ierobežotā apmērā"	X
21.aile "Proporcioniāli sadalāmie izdevumi"	žurnāla ailes atļauts sadalīt sīkāk, ja tas nepieciešams detalizētai informācijas uzskaitē saistībā ar saimnieciskās darbības specifiku vai nodokļiem	X

Izdevumu uzskaitē divkāršā ieraksta grāmatvedībā

MK 8.05.2007. noteikumi Nr.301 "Noteikumi par individuālo komersantu finanšu pārskatiem"

Finanšu pārskatu (bilanci, ieņēmumu un izdevumu pārskatu) sagatavo, pamatojoties uz noteikumu pielikumos dotajām shēmām:

shēmās ar arābu cipariem apzīmētos **posteņus var sadalīt sīkāk vai pievienot tiem jaunus posteņus**, ja tas rada lielāku skaidrību, piemēram, pievienot jaunus posteņus:

- "Izdevumi, kurus piemēro, nepārsniedzot ierobežojumus" (nepārsniedz 80% no fiziskās personas kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem);
- "Izdevumi, kurus piemēro pilnā apmērā".

Pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanai un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanai ir tiesīgs **izvēlēties tikpat ilgu lietderīgās lietošanas laiku un nolietojuma aprēķināšanas** (vērtības norakstīšanas) **metodi, kāda paredzēta IIN likumā.**

– *vienīgie turpina rēķināt divu veidu nolietojumu!*

Pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšana

IIN likuma 11.p. 3.d. 1.p.; 11.⁵p., 899.not. 78.¹ - 79.²⁰p.

legādāti no 1.01.2018. (> 1000 eiro)

- izvēlas vienu no metodēm (visiem pamatlīdzekļiem):
 - degresīvo vai lineāro metodi;
- tiesības mainīt ne biežāk kā 1 x 10 gados, norādot maiņas nepieciešamību.

legādāti līdz 31.12.2017. (IIN likuma pārejas noteikumu 128.p.)

- izvēlas vienu no iespējām:
 - turpina iepriekšējā kārtībā;
 - turpina iepriekšējā kārtībā, nepiemērojot divkāršo apmēru un koeficientu;
- aprēķina kārtību nav tiesības mainīt;
- izmanto «vecās» veidlapas (899. not. 142.³p.).

Grozījumi MK 21.09.2010. not. Nr. 899 “Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība”

- normas no «vecā» UIN likuma;
- izdevumos visa atlikusī vērtība, ja pēc nolietojuma $\leq 75 \text{ €}$ (142.²p.);
- pamatlīdzekļu uzskaites veidlapu aizpildīšanas kārtība;
- pamatlīdzekļu uzskaites veidlapas 4.³ pielikumā.

Pamatlīdzekļu nolietojuma metodes

IIN likuma 11.5p.1.1d.

Pamatlīdzekļu objekts	% no atlikušās vērtības*	gados
Ēkas, būves, ilggadīgie stādījumi	5	35
Dzelzceļa ritošais sastāvs un tehnoloģiskās iekārtas, jūras un upju flotes transportlīdzekļi, flotes un ostu tehnoloģiskās iekārtas, enerģētiskās iekārtas	10	10
Skaitļošanas iekārtas un to aprīkojums, t.sk. drukas ierīces, informāciju sistēmas, datoru programmprodukti, datu uzkrāšanas iekārtas, sakaru līdzekļi, kopētāji un to aprīkojums	35	3
Pārējie pamatlīdzekļi	20	5

**MK 899. not. 79.2p., nepiemēro divkāršo apmēru un koeficientu!*

Gada ienākumu deklarācija par ienākumiem no saimnieciskās darbības

MK 30.10.2018. noteikumi Nr. 662 “Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijām un to aizpildīšanas kārtību”

- jaunas rindas
 - izdevumu apmēra ierobežošanai
 - izdevumu «pārnešanai» uz nākamajiem taksācijas gadiem
 - IIN progresīvās likmes piemērošanai
- sarežģītāki aprēķini
 - piemēri izdevumu ierobežojuma aprēķināšanai MK 21.09.2010. noteikumu Nr. 899 «Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība»:
 - 4.¹ pielikumā - vienkāršā ieraksta grāmatvedības kārtotājiem,
 - 4.² pielikumā - divkāršā ieraksta grāmatvedības kārtotājiem.
- saīsināts pielikums D3¹ - apvienojot daudzās rindas par apliekamā ienākuma koriģēšanu atbilstoši IIN likuma 11.1, 11.4 un 11.5 pantam
- precizēta subsīdiju rādīšana deklarācijā

Ieņēmumi no subsīdijām IIN likums

Pārejas noteikumu 94.p. - no aplikšanas ar IIN atbrīvo 2013. - 2023.gadā saņemtās summas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

11.p.16.d. summas, kuras piešķirtas, lai kompensētu pamatlīdzekļa iegādes izdevumus, ieņēmumos iekļauj pakāpeniski vairāku gadu laikā atbilstoši nodokļu nolietojumam, arī ja subsīdijas daļēji sedz izdevumus.

11.p.17.d. **avansus**, kas atbilstoši atbalsta nosacījumiem piešķirti, lai kompensētu izdevumus, kuri maksātājam faktiski radīsies šo maksājumu administrēšanai un izmaksai saimnieciskajā gadā, kas sākas taksācijas gada 1.jūlijā un beidzas pēctaksācijas gada 30.jūnijā, - ir **tiesīgi iekļaut pēctaksācijas gada saimnieciskās darbības ieņēmumos.**

Piemēram 2018. gadā:

- *nopirkts traktors par 80 000 eiro;*
- *saņemtas subsīdijas tā iegādei 20 000 eiro;*
- *nolietojums 2018.g. - 16 000 eiro ($80\,000 \times 20\%$ vai $80\,000 : 5$ gadi),*
- *ieņēmumi no subsīdijām 4000 eiro ($20\,000 \times 20\%$ vai $20\,000 : 5$ gadi);*
- *ierobežoto izdevumu maksimālais apmērs 2018. gadā palielinās par 3200 eiro ($4000 \times 80\%$),*
- *par atlikušo subsīdiju summu - nākamo gadu laikā proporcionāli nolietojumam.*

Ar IIN neapliekamie ienākumi *IIN likuma 9.p.*

Ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas, ja tie nepārsniedz 3000 € gadā.

3.¹ **Lauksaimnieciskā ražošana** - augkopības (arī koku stādu audzēšana, sēņu audzēšana, savvaļas ogu audzēšana), lopkopības (arī truškopība, putnkopība, biškopība un zvērkopība), iekšējo ūdeņu zivsaimniecības (zivju audzēšana privātajās ūdenstilpēs vai fiziskajai personai lietošanā nodotajās ūdenstilpēs) un dārzkopības (arī puķkopība, siltumnīcu saimniecība) produkcijas ražošana.

Lauksaimnieciskās ražošanas produkcija - augu vai dzīvnieku valsts produkcija, kas tiek realizēta sākotnējā (nepārstrādātā) veidā vai pēc pirmapstrādes. Pārdošanai sagatavotā produkcija var būt ar augstāku pārstrādes pakāpi, ja visa pārstrāde (izņemot lopu kaušanu) ir veikta pašā saimniecībā.

3.² **Lauku tūrisma pakalpojumi** - lauku teritorijās vai lauku apdzīvotās vietās sniegtie viesu izmitināšanas pakalpojumi speciāli ierīkotās viesu izmitināšanas mītnēs vai citās pielāgotās telpās, kurās gultas vietu pamatskaits ≤ 12 un papildu skaits ≤ 6 , kā arī ar tiem saistītie papildu pakalpojumi, kas balstās uz vietējiem kultūras un dabas resursiem.

Lauksaimnieciskā ražošana - VID skaidrojums

VID Sabiedrisko attiecību daļa

IIN likuma 9.p. 3.¹ daļā ietvertais regulējums definē kas ir lauksaimnieciskā ražošana un lauksaimnieciskās ražošanas produkcija. Situācijā, ja saimnieciskās darbības veicējs lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas procesā izmanto lauksaimniecības tehniku - traktoru, tad, vērtējot gūtā ienākuma aprēķināšanas principu kompleksi, **pārdodot traktoru, gūto ienākumu kvalificē kā ienākumu no maksātāja lauksaimnieciskās ražošanas.**

VID uzziņa 28.03.2018 NR. 30.1-8.7/83544

lesniedzējam **ieņēmumi no pašgājējmašīnas pārdošanas** IIN maksātāja žurnālā jāuzrāda 13.ailē **“ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas”**.

Norma būtiska – jo ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas:

- *ar IIN neapliekamais ienākums \leq 3000 eiro gadā;*
- *pašnodarbinātā 5% iemaksas pensiju apdrošināšanai aprēķina 1 x gadā.*

Pašnodarbinātā VSAOI 2018.gadā

Ienākums mēnesī	100 €	430 €	1000 €	10 000 €
VSAOI pilnā apmērā 32.15%	0	138.25	138.25	138.25
Papildu 5% pensiju apdrošināšanai	5	0	$(1000 - 430) \times 5\%$ $= 28.50$	$(10\,000 - 430) \times 5\%$ $= 478.50$
Kopā VSAOI, €	5.00	138.25	166.75	616.75

Pašnodarbinātais *Likums «Par valsts sociālo apdrošināšanu» 1.p.*

Persona, kura gūst ienākumu (vai ieņēmumus) kā:

- persona, kas veic individuālo darbu,
- persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir LR un kura saņem autoratlīdzību,
- zvērināts notārs, advokāts, revidents, tiesu izpildītājs,
- prakses: ārsts, farmaceits, veterinārārsts, optometrists,
- cita fiziskā persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir LR un kura reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja,
- **ZS, ZvS īpašnieks, kas, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar savas saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs saimniecības vadības funkciju, ja nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors),**
- individuālais komersants.

Zemnieku saimniecības īpašnieks – pašnodarbinātais vai darba ņēmējs

- 1) ZS īpašnieks (fiziskā persona) slēdz darba līgumu atbilstoši Darba likumam ar savu ZS (juridiskā persona) - **VSAOI no darba samaksas**;
- 2) iecelts pārvaldnieks, nosakot viņam darba samaksu - VSAOI jāmaksā par pārvaldnieku no viņa darba samaksas;
- 3) Īpašnieks nav darba attiecībās ar savu saimniecību un nav iecelts pārvaldnieks, ZS īpašniekam obligāti **VSAOI kā pašnodarbinātajam**.

Darba likuma 148.p. 1.d. ievērojot darba drošības un veselības aizsardzības principus,, darba laika ilgums netiek mērīts vai iepriekš noteikts vai to var noteikt paši darbinieki. Minētajos gadījumos nav jāveic darba laika uzskaitē.

Pēc darba līguma noslēgšanas ZS īpašniekam ir divējāds statuss:

- **darbinieks**, kas saņem darba samaksu, un
- **īpašnieks**, kuram ir tiesības gūto peļņu izmantot arī personīgajām vajadzībām.
 - ZS (IIN) – nav papildu nodokļi, nedrīkst saimnieciskās darbības izdevumos;
 - ZS (UIN) – aprēķina papildus ienākuma nodokli (IIN, no peļņas 2018.g. UIN)

Likums «Par valsts sociālo apdrošināšanu»

grozījumi 25.10.2018., stājas spēkā 28.11.2018.

Darba ņēmējs (*papildināts uzskaitījums*):

t) zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks, kas ir darba tiesiskajās attiecībās ar savu saimniecību;

Pašnodarbinātais (*papildināts uzskaitījums*):

l) individuālais komersants, tai skaitā IK, kurš vada transportlīdzekli pasažieru komercpārvadājumos ar taksometru.

Precizēts 23.² panta pirmās daļas 2. punkts:

- Obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai pašnodarbinātais veic, sākot ar to taksācijas gada mēnesi, kurā ienākumi no gada sākuma sasniedz 50 eiro, bet **obligātās iemaksas neveic no ienākuma, kas no gada sākuma nepārsniedz 50 eiro.**

Paldies par uzmanību!

Veiksmi, izturību, veselību 😊